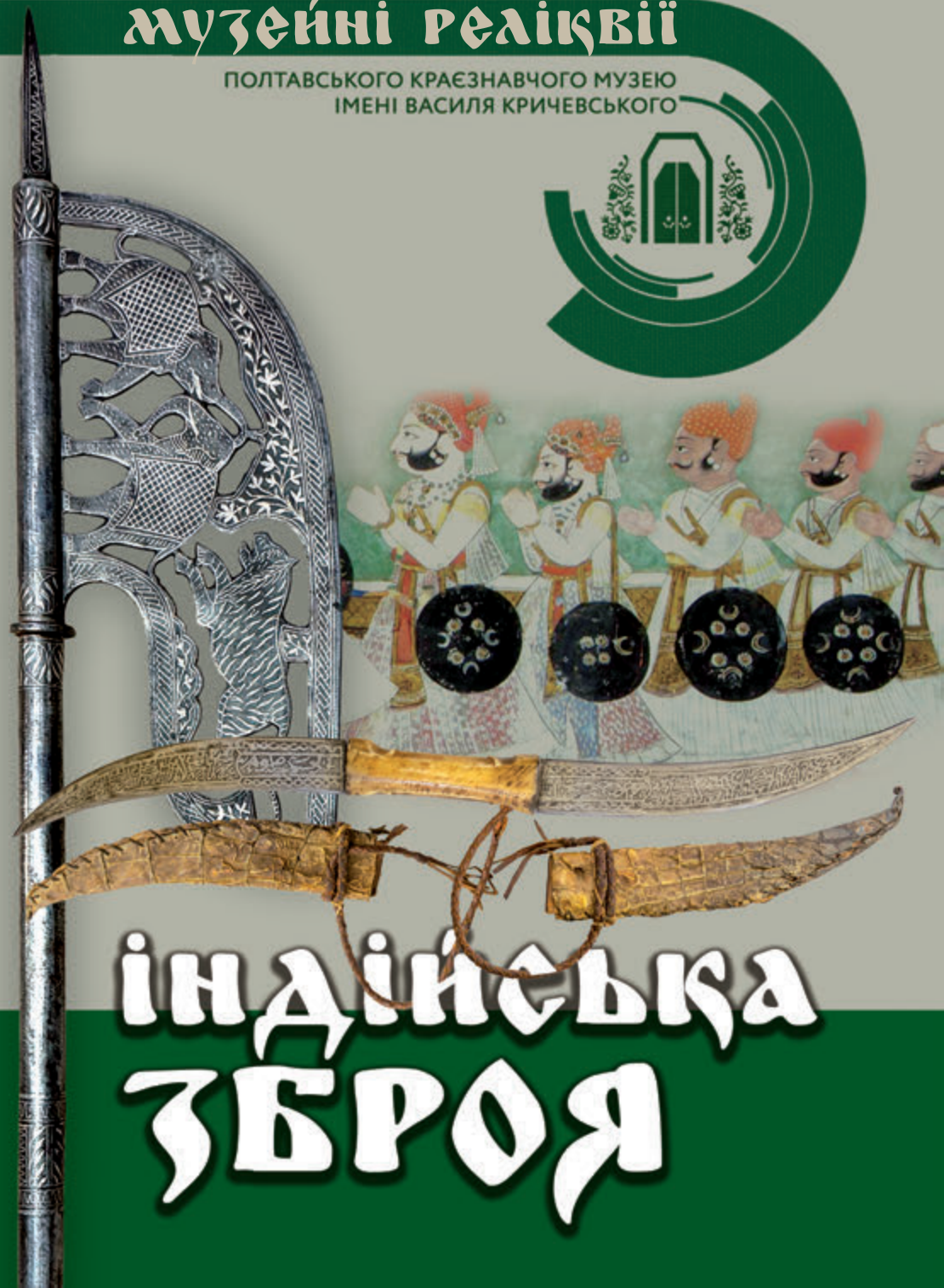

Музейні реліквії
ПОЛТАВСЬКОГО КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ КРИЧЕВСЬКОГО

ІНДІЙСЬКА ЗБРОЯ

An issue is dedicated to review of complex that includes Indian offence cold weapon of the 17th – early 20th cc. from the Vasyl Krychevsky Poltava Local Lore Museum collection. It illustrates Indian military tradition of the Indo-Muslim cultural period brightly. This weapon is popular object of collecting and researching for scientists in many countries. During its functioning it changes a lot – from traditional authentic samples till borrowed in other neighbor countries and modified items. This research is dedicated to several kinds of offence cold weapon such as sword, saber, daggers, battleaxes and spears. All explored weapon artifacts belong to the museum gathering, formed before 1939. From old inventory books we can get to know that most of Indian and Eastern weapon came to the museum thanks to rather unusual person, traveler and philanthropist – Pavlo Bobrovskyi (1860 – 1945). Long-bladed weapon is represented by two samples – shamshir with Indo-Muslim hilt and kora sword, which is traditional observed as Nepalian. Short-bladed weapon is represented by daggers that were spread at Indian territory being not authentic, but became popular with Islamic tradition. Interesting set of museum artifacts includes battleaxes of the 19th – early 20th cc. called "taber" with moon-shape blades, that became spread in the eastern countries. Museum collection also includes two spearheads of the 19th – early 20th cc. An issue is meant for wide circle of fanciers of local history and culture.

Полтавський краєзнавчий музей імені Василя Кричевського

Тамара КОНДРАТЕНКО, Наталія КОНДРАТЕНКО

ІНДІЙСЬКА ЗБРОЯ

Харків – Полтава
ТОВ «Майдан»
2026

УДК 069.51:739.5](477.53)
К 64

Друкується за рішенням Вченої Ради
Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського
(протокол № 7 від 24.06.2025 р.)

Видання здійснене за фінансової підтримки ФОП С. В. Михайлика

Кондратенко Тамара, Кондратенко Наталія. Індійська зброя. ПКМ імені
К 64 Василя Кричевського. Харків, Полтава: ТОВ «Майдан», 2026. 16 с.: іл. (Музейні реліквії, вип. 23).

Kondratenko Tamara, Kondratenko Nataliia. Indian weapon. The Vasyl Krychevsky Poltava Local Lore Museum. Kharkiv, Poltava: "Maidan LLC", 2026. 16 p.: ill. (Museum relics, issue 23).

Видання присвячене індійській зброї із зібрання Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського. Розглядається шлях надходження предметів до колекції, аналізуються конструктивні особливості індійської зброї, враховуючи вплив місцевого контексту.

An issue is dedicated to Indian weapon in the Vasyl Krychevsky Poltava Local Lore Museum collection. Their way of coming to the gathering of the establishment, morphological peculiarities of Indian weapon minding influence of local context are analyzed.

© Кондратенко Т., Кондратенко Н, 2026
© ПКМ імені Василя Кричевського, 2026.
© ТОВ «Майдан», 2026.

Значну частину колекційного зібрання історичної зброї Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського складають клинкові зразки, що представляють різні країни світу. Особливу увагу привертають самобутні, навіть дещо екзотичні комплекси, наприклад, «Клинкова зброя індо-перського регіону», що є презентабельною в історичному, етнографічному та декоративному відношеннях.

За одностайною думкою дослідників, озброєння індо-перського регіону відрізняється величезною варіативністю (рис. 1), яка

1. Махараджа із сином на бойовому слоні під час воєнного параду. Фрагмент розпису у палаці Чхатра-Махал, Бунді, Раджастхан. Індія. XVIII–XIX ст.

A Maharaja and his son riding a war elephant at a military parade. Chhatra Mahal murals detail. Bundi palace. Rajasthan. India, the 18th – 19th cc.

пояснюється як геополітичними та історичними чинниками, так і надзвичайним культурним розмаїттям.

Осердям згаданого регіону є Індія – великий субконтинент із багатою і складною історією, який географічно межує із країнами Близького Сходу, зокрема, Іраном, що до 1935 р. носив назву Персія. Воєнні конфлікти, торговельні контакти, експансія релігій – ось далеко неповний перелік умов формування традицій народів, що здавна проживають тут. Починаючи із VII–VIII ст., разом із завоюванням територій арабами та проникненням ісламу, розпочалося формування феномену індо-мусульманської культури.

Більша частина Індії протягом XII–XVIII ст. перебувала під владою мусульманських правителів, у тому числі – Великих Моголів, й увібрала культуру і традиції завойовників. У зброярській справі це відобразилось у появі зразків, перш за все, клинкової зброї, виготовленої за «арабськими» канонами. Лише Південна Індія тривалий час зберігала певну незалежність, котра виявилась в автентичності холодної зброї цього регіону. До встановлення британського володарювання у XVIII ст. в регіоні побутувала величезна кількість холодної зброї як місцевого виробництва, так і привнесеної із сусідніх країн (рис. 2).

2. Зустріч двох махараджів в оточенні придворних. На передньому плані на килимі: сагайдак зі стрілами, лук, тальвар, щит. Фрагмент розпису в палаці Чхатра-Махал, Бунді, Радзастхан. Індія. XVIII–XIX ст.

Meeting of two Maharajas surrounded by courtiers. In the foreground on carpet: a quiver with arrows, a bow, a talwar and a shield. Chhatra Mahal murals detail. Bundi palace. Rajasthan. India, the 18th – 19th cc.

3. Малюнок «дамаської сталі» на лезі меча. Фото з відкритих джерел.

Pattern of Damascus steel at sword's blade. Photo from open sources.

Синтез культур торкнувся й виробництва металу – саме тут була винайдена і стрімко поширилась країнами сходу так звана «індійська сталь» або «булат» з виключно високими міцністю, твердістю та зносостійкістю. Проте, секрет виготовлення булату був повністю втрачений уже в XVIII ст. У XIX ст. значного поширення набула відкрита місцевими умільцями «дамаська сталь» або «зварний булат» (рис. 3), що імітував візерунок справжнього булату на виробах та певною мірою повторював його якості, дещо поступаючись основними характеристиками. Індійські майстри досконало володіли різноманітними техніками художньої обробки металу та прийомами декорування металевих виробів, частина з яких, як от прикрашання зброї емалями, були запозичені з Персії. Пишність багато декорованої зброї викликала захоплення переважно в індійської знаті (рис. 4), а от бойові зразки залишались досить скромними: переважали нескладні орнаменти й графіка – цитати із Корану або благословення господарю клинка.

4. Портрет вельможі. Індія, XIX ст. Папір, темпера, позолота.

Portrait of a noble man. India, the 19th c. Paper, tempera, gilding.

У колекції музею представлений комплекс індо-перської наступальної зброї – меч, шабля, кинджали, бойові сокири та списи, що належать до зібрання, сформовано-

5. Павло Бобровський (1860–1945) – один із фундаторів музейного зібрання. 1906.

Pavlo Bobrovskyi (1860–1945) – one of the founders of the museum collection. 1906.

го до 1941 р., і датуються кінцем XIX – початком XX ст. Враховуючи непросту долю колекцій у роки Другої світової війни (1939–1945) та майже повну втрату фондово-облікової документації у пожежі будинку музею 1943 р., маємо вкрай обмежену місцеву джерельну базу. Достовірні, але вкрай лаконічні відомості про артефакти знаходимо у наступних документах, що зберігаються у робочому архіві фондів: погашені інвентарні книги Полтавського Державного музею 1939 р., «Чорнові матеріали про зброю» й «Опис зброї, реевакуйованої із м. Уфа». Більшість артефактів потрапили до музею завдяки Павлу Бобровському (1860–1945) – полтавцю, відставному військовому, одному із фундаторів колекційного зібрання Музею Полтавського губернського земства, нині Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського (рис. 5). Подорожуючи далеким зарубіжжям, у тому числі Індією, Персією, іншими країнами Близького Сходу, він придбав і передав до музею значну кількість предметів, що розповідали про побут та традиції регіону. Упорядкування колекцій завершилось створенням «каталогу Бобровського», який до наших днів, на жаль, не зберігся.

Серед холодної зброї «індійської колекції» приваблює увагу ***ошатна шабля*** (Зб 136) із фігурним металевим цільнолитим «індо-мусульманським» ефесом, який набув поширення у XVII ст. (рис. 6). Найчастіше такий ефес зустрічається на традиційній індійській шаблі – ***тальварі*** із широким масивним клинком, без вираженої єлмані, з долами або без них і, власне, робить її легко пізнаваною серед інших зразків (рис. 7).

Однак, у музейному зібранні представлена шабля, де «індо-мусульманський» ефес поєдна-

ний із клинком, властивим традиційній перській шаблі – шамширу або «тигриному кігтю» – однолезовому, дуже вигнутому та вузькому, плавно звуженому до вістря. Загальна довжина – 91 см, довжина клинка – 78 см, ширина клинка – 2,5 см. Оздоблення просте, без прикрас, що є ознакою бойової зброї.

Першокласна репутація зброярів сусідньої Персії сприяла ввезенню шамширів до Індії як цільних, так і у вигляді окремих клинків. Пізніше технологію виготовлення цієї зброї освоїли індійські майстри. Саме на шамширах індійського виробництва найчастіше зустрічаються різновиди «індо-мусульманського» ефесу – пурбі («східний»), притаманні для східних районів Індії. Однак, впевнено стверджувати на користь місцевого виробництва, імпорту шаблі із сусідньої Персії чи перемонтажу виробу індійськими зброярами неможливо. Шабля виготовлена не раніше XVII ст. (час появи індо-мусульманського ефесу) і не пізніше 1850-х рр., коли кустарне виробництво традиційних індійських клинків практично згорнулось. Отже, маємо шамшир із індо-мусульманським ефесом. У зброєзнавчій

7. Група знаті, озброєна тальварами. Раджастхан. Індія.

A group of nobles armed with talwars. Rajasthan. India.

6. Шабля «шамшир» з індо-мусульманським ефесом (Зб 136).

"Shamshyr" saber with Indo-Muslim hilt (Zb 136).

літературі описані аналоги подібної зброї, зразки яких зберігається у відомому зібранні Музею Мехрангарх, м. Джодхпур (Раджастхан, Індія).

Цікавим та рідкісним зброярським артефактом із музейного зібрання є ***меч кора*** (кхор, хору), що традиційно вважається непальським (Зб 475) (рис. 8). Проте географія його розповсюдження значно ширша й охоплює території гімалайського регіону та Північної Індії, зокрема, історичну область Раджпутану. Цей різновид озброєння, як правило, відносять до важких мечів, тобто наступальної зброї, ефективної проти добре захищених воїнів. Клинок кори завдяки незвичайній формі та масивності здатен завдавати удари, що розрубують пластинчасті обладунки чи кольчуги.

Популярність непальської зброї в Європі з'явилася у часи британського панування в Індії, особливо, у XIX ст., коли відбулися перші контакти європейців з гімалайськими горянами. Солдатів-непальців почали набирати до лав британської армії (рис. 9). Самобутнє озброєння воїнів міцно закріпилось в уяві виключно за цим регіоном, хоча використовувалось воно значно ширше. На теренах Північно-Західної Індії, що межує з Непалом, подібні мечі здавна були не лише добре відомими, а й набули статусу ритуальної зброї, наприклад, під час фестивалю громовержця Індри – одного із головних богів індуїстського пантеону.

Кора має своєрідну форму клинка, який ще називають «качиною лапкою» або «вухом слона»: вузький біля основи, зі значним розширенням до викінчення у вигляді «арки». Ефес індо-мусульманського типу. Лезо заточене з внутрішнього боку. Загальна довжина меча становить 66,5 см, довжина клинка 50 см.

Клинок декорований способом травлення рослинним орнаментом: виткі стебла з обох боків біля гарди та стилізовані солярні

8. Меч «кора» (Зб 475). *"Kora" sword (Zb 475).*

9. Солдати-непальці у лавах британської армії. 1857. Фото з відкритих джерел.
Nepal soldiers in British Army. 1857. Photo from open sources.

знаки, неідентичні з різних сторін. З одного боку – солярний знак, утворений трьома колами, вписаними одне в одне, у найменшому, центральному, зображений лик бога Сонця. Простір між колами заповнений рисками, що, вірогідно, символізують сонячні промені. З іншого боку клинка – триколова композиція із ликом бога Сонця по центру, що доповнюється орнаментацією рисками-променями та стилізованими квітами лотосу. Символ Сонця – один із найпоширеніших у буддизмі та індуїзмі, оскільки є виявом вищої мудрості й сили, котра плекає «паросток пробудження». Чимало буддійських та індуїстських храмів мають зображення сонця на фасадах.

Зображення сонця на мечі з обох боків клинка розташоване ближче до його завершення-вістря, тому його можна інтерпретувати як символ вчення Будди (т. зв. «колесо закону») і, водночас, як чакру (диск) одного із головних фігур індуїстського пантеону Вішну (рис. 10). Такий дуалізм є звичайним явищем в гімалайському регіоні, де обидві духовні практики співіснують разом віками. «Дуальна» символіка носить магічний характер і виконує роль оберега для воїна, а в ритуальних мечів вона ще й покликана стати виявом відповідного божества.

10. «Колесо закону» – символ вчення Будди – в оздобленні храму Сонця, м. Конарк, Індія. Фото з відкритих джерел.

«Wheel of law» – symbol of Buddhism – in decorations of Sun Temple, Konark City, India. Photo from open sources.

Привертає увагу орнаментальна композиція на одній зі сторін клинка, де, крім витких стебел та квітів біля гарди, зображений фігурний тризуб – «ваджра» (блискавка, алмаз). Це – вособлення Просвітлення, бо наступає наче спалах блискавки та вияв істинності вчення Будди, міцного, як алмаз. Ваджра, згідно з міфами, з'явилася з тризуба повелителя блискавок бога Індри. Зубці тризуба ледь вигнуті, бо їх зігнув сам Будда. Зазначимо, що орнаменти на лезовій частині меча чіткі, хоча майстерність їх виконання невисока.

Короткоклинкову зброю із музейної збірки презентують кинджали (рис. 11), що побутували на території Індії, однак не є автентичними, а такими, що поширились регіоном під впливом традицій мусульманського світу. При цьому під поняттям «кинджал» розуміємо клинкову зброю із заточкою переважно з обох боків леза, з домінуючою колючою дією.

Прямий дволезовий кинджал тичкового типу – ***джамдхар*** або ***катар*** (Зб 1026) легко ідентифікується за ефесом Н-подібної форми, що утворений двома бічними планками, паралельними до клинка, та кількома поперечними планками, перпендикулярними до нього (рис. 12). Верхня поперечна планка утворює із клинком єдине ціле. Останні поперечини слугують власне руків'ям. Довжина клинка становить 19,8 см, ширина клинка біля основи – 6 см. Клинок прямий, трикутної форми, загострений з обох боків, підсилений центральним ребром жорсткості. Бойове викінчення має ромбічний перетин. Де-

11. Кинджали індо-перського походження із музейного зібрання: джамбія, пешкабз, кинджал, катар, халаді, ще один кинджал (Зб 264, 267, 269, 1026, 266, 216).

Daggers of Indo-Persian origin from the museum gathering: jambiya, peshkabz, dagger, katar, haladie, ahother dagger (Zb 264, 267, 269, 1026, 266, 216).

12. Кинджал катар (Зб 1026).

Katar dagger (Zb 1026).

13. Кинджал джамбія (Зб 264).

Jambiya dagger (Zb 264).

14. Зображення на клинку джамбії (Зб 264).

Pattern at the jambiya's blade (Zb 264).

15. Кинджал пешкабз (Зб 267).
Peshkabz dagger (Zb 267).

кoративні прикраси і графіка відсутні. Добре помітна низька якість металу виробу, що свідчить на користь його походження із переплавлених зразків європейської зброї. Спосіб кріплення бічних пластин до клинка – приклепування – є ознакою його виготовлення не раніше кінця XIX ст.

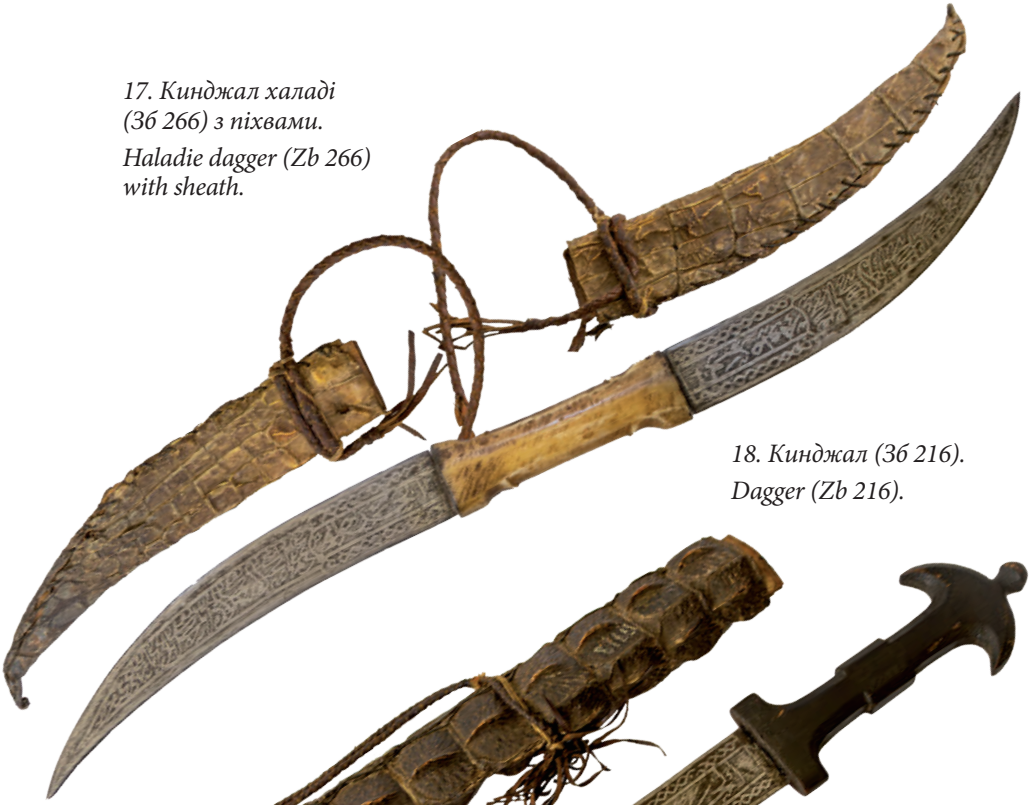
Джамбія (Зб 264) має загальну довжину – 45 см, довжина клинка – 30,5 см (рис. 13). Клинок слабко вигнутий, загострений із обох боків, з гострим викінченням, двома широкими долами. Лезо вузьке, у середній частині увігнутого боку його замінює невелика ділянка обуха довжиною 8 см. На окремих відрізках помітні хвилясті лінії – залишки візерунку дамаску. У нижній частині клинок декорований сюжетним малюнком, виконаним методом травлення: зображення сидячого чоловіка в ошатному індійському одязі в обрамлені віньєтки (рис. 14). Гарда відсутня. Руків'я кістяне, у формі піщаного годинника, декороване різьбленим багатокомпонентним геометричним орнаментом (тло), у місці звуження по центру – сюжетна композиція: зображення трьох чоловіків в одязі східного типу, центральна фігура в аркоподібному обрамленні.

16. Зображення на руків'ї пешкабза (Зб 267).
Pattern at the peshkabz hilt (Zb 267).

17. Кинджал халаді (Зб 266) з піхвами.

Haladie dagger (Zb 266) with sheath.

18. Кинджал (Зб 216).

Dagger (Zb 216).

19. Кинджал (Зб 269).

Dagger (Zb 269).

Пешкабз (Зб 267). Загальна довжина – 42 см; довжина клинка – 30 см (рис. 15). Клинок із одностороннім загостренням, легким подвійним вигином, широкий біля руків'я, плавно звужений у середній частині, з гострим викінченням. Т-подібний у перетині, із добре вираженим масивним обухом. На площині клинка добре помітний візерунчастий малюнок дамаської сталі. У нижній частині декорований травленим рослинним орнаментом. Руків'я кістяне пряме, злегка увігнуте з одного боку, без навершя. Прикрашене сюжетним різьбленим малюнком: на складно декорованому тлі по центру в аркоподібному обрамленні фігури двох чоловіків у традиційному східному вбранні (рис. 16). Гарда відсутня.

Халаді (Зб 266) – екзотична зброя воїнів давнього індійського клану Раджпутів, які присвячували себе боротьбі за незалежність від завойовників (рис. 17). Загальна довжина 53 см; довжина клинка – 21 см. Кинджал із двома протилежно спрямованими злегка вигнутими клинками, загостреними з обох боків. Звуження до вістря плавне. З обох боків по всій площині клинки оздоблені травленим складним графічним орнаментом. Руків'я кістяне, світле, із фігурними виступами біля основи клинків, декор відсутній. Піхви шкіряні (вірогідно, шкіра крокодила), для кожного клинка – окремі, повторюють його форму. Кріпляться плетеним шкіряним шнуром.

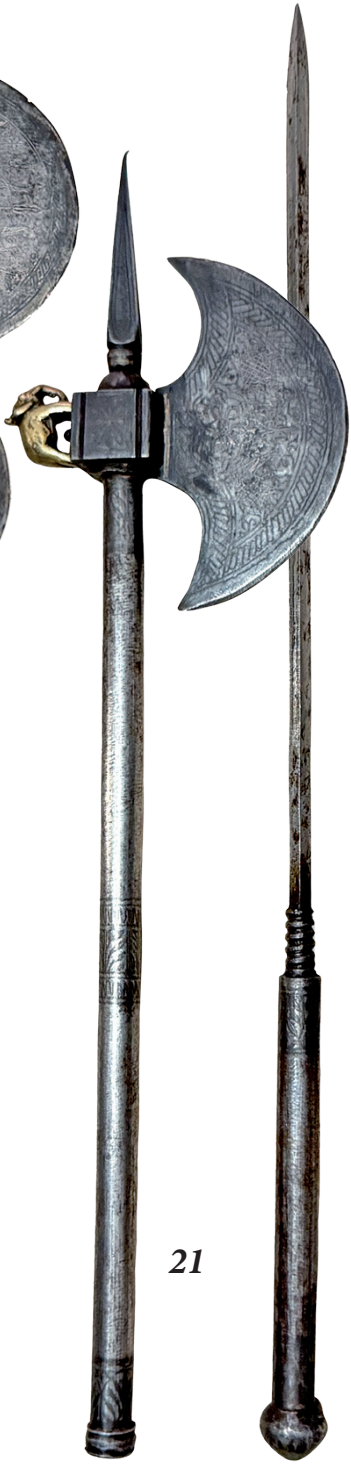
Наступний ***кинджал*** (Зб 216) повторює форму класичного прямого меча (рис. 18). Загальна довжина кинджалу 59 см; довжина клинка – 42 см. З обох боків по всій площині декорований травленим графічним малюнком. Руків'я дерев'яне, пряме, грибоподібне, у центральній частині має незначне потовщення, із навершям у вигляді невеликої кульки. Декор відсутній. Піхви шкіряні (шкіра крокодила), прямі, повторюють форму кинджалу, із плетеним шкіряним шнуром для кріплення.

Ще один ***кинджал*** (Зб 269) має загальну довжину – 38,5 см; довжину клинка – 27 см (рис. 19). Клинок із S-подібним вигином, загострений з обох боків, широкий біля руків'я, плавно звужений у середній частині, з гострим викінченням, підсилений центральним ребром жорсткості. Гарда проста, у вигляді вузької пластини, завершена округлими кульками, спрямованими донизу, з'єднана із верхівкою руків'я тонкою захисною дужкою. Руків'я із рогу (вірогідно, буйвола), грибоподібне, ребристе, викінчене невеликою кулькою. Декор відсутній.

Цікаву групу музейних артефактів складають бойові топіри та сокири, що відносяться до зразків із місяцеподібним лезом. Почи-

20

21

22

наючи із середньовіччя, ця зброя набула поширення країнами Сходу та прилеглими регіонами під назвою «табер» або «таберзін». Усі вони досить невеликі й легкі, адже найчастіше їх використовували воїни-вершники

Бойові сокири (Зб 281 та Зб 282) мають цікаві орнаментальні композиції: крім травленого рослинно-геометричного орнаменту, на лезові присутні зображення слонів (рис. 20). Фігурки останніх із мідного сплаву прикрашають й обухи сокир, виконані як декорований кубі з вушком для металевого руків'я, що за формою нагадує спис і має характерне гостре ребристе викінчення. На обох зразках добре помітні залишки позолоти. Загальна довжина першого – 55 см, другого – 55,5 см.

Оригінальний табер (Зб 283) складається із власне сокири та стилета, схованого в металевому руків'ї (рис. 21). За декоруванням лезо подібне до попередніх зразків. Обух зброї прикрашений мідною фігуркою слона. Загальна довжина – 55,5 см.

Майстерно виготовлена й декорована посрібленням ***сокира*** (Зб 287), фігурне лезо якої ажурно прорізане та ілюструє сцену полювання тигра на слонів (рис. 22). Руків'я металеве, списоподібне з ребристим гострим викінченням. Загальна довжина – 67 см.

У збірці представлені також два металеві ***вістря списів*** із втулками (рис. 23), що мають південноіндійське походження. Перше із них (Зб 297) плоске, трикутної форми, краї рівні, у нижній частині площини із обох боків простежується ребро жорсткості. Втулка злегка гранована. Загальна довжина – 46,5 см. Наступне (Зб 298) – також плоске, форма трикутна, край біля з'єднання із втулкою фігурно вирізаний, на площині із обох боків добре помітне ребро жорсткості. Втулка фігурна, оздоблена лінійним орнаментом, кільцеподібними потовщеннями та викінченням у формі напівкулі. Загальна довжина – 41 см.

Описані зразки надають уявлення не лише про морфологію давньої зброї індо-перського регіону, а й про її побутування тут фактично впродовж усього XIX ст. Саме тоді спостерігалось одночасне існування як клинків, виготовлених кустарним способом, так і продукції машинного виробництва. Поява регулярної армії, уніформи, устав-

20. Бойові сокири (Зб 281-282). Battleaxes (Zb 281-282).

21. Бойова сокира зі стилетом (Зб 283). Battleax with stylet (Zb 283).

22. Бойова сокира з ажурним лезом (Зб 287). Battleax with chiseled blade (Zb 287).

23. Вістря списів із втулками (Зб 297-298).

Spearheads with collars (Zb 297-298).

ного озброєння вояків призвели до переходу частини традиційної зброї у розряд сувенірної продукції, представленої на численних індійських та східних ринках.

Проведення детальної атрибуції наявної індійської наступальної холодної зброї відкриває нові можливості для показу різноманіття та багатогранності музейного зібрання, що сформувалося вже понад 130 років тому.

Джерела та література

Баркова А. Л. Буддийская мифология: уровни символики. Труды Объединённого научного центра проблем космического мышления. 2007. Т. 1. С. 498–533.

Бреннер Л. Індійська холодна зброя у колекції Львівського історичного музею. Наукові записки. Львівський історичний музей. Львів; Дрогобич, 2021. Вип.19. С. 88–101.

Марков Д. Є. Непальський меч кора з колекції Львівського історичного музею: іконографія, датування та історичний контекст. Східний світ. 2022. № 3. С. 75–97.

Процак Т. До питання уточнення атрибуції індійської холодної зброї: памятки ЛІМу з Музею ім. князів Любомирських. Матеріали V науково-практичної конференції Львівського історичного музею «Музей – платформа суспільного діалогу». Львів, 3-4 листопада 2022 року. С. 25–31.

Супруненко О. Б. Зібрання П. П. Бобровського. Полтавський краєзнавчий музей: сторінки історії. Збірник наукових праць. Полтава, 1991. С. 18–23.

Супруненко О. Б. Павло Бобровський. Колекціонер, меценат, фундатор народознавчого зібрання у Полтаві. ПКМ імені Василя Кричевського. Харків; Полтава: ТОВ «Майдан», 2024. 150 с.: іл.

Федорук Н. В. Комплекс наступательного индо-персидского оружия из коллекции Одесского историко-краеведческого музея. Вісник Одеського історико-краєзнавчого музею– Одеса, 2016. С. 160–167.

Хорасані М. М., Тоїчкін Д. Табер і таберзін: перські бойові сокири в музеях України та Ірану. Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики. Київ, 2015. Число 26–27. С. 199–206.

Науково-популярне видання

Тамара КОНДРАТЕНКО, Наталія КОНДРАТЕНКО

ІНДІЙСЬКА ЗБРОЯ

Музейні реліквії, вип. 23.

На обкладинці: Фрагмент настінного розпису.
Чітра-Махал (Чітрашала), Бунді, Раджастхан. Індія. XVIII ст.
Mural details. Chitra Mahal (Chitrashala).
Bundi palace. Rajasthan. India. The 18th c.

Придворні, озброєні катарами і щитами. Фрагмент настінного розпису
в палаці Чхатра-Махал, Бунді, Радзастхан, Індія. XVIII – XIX ст.
Courtiers armed with katars and shields. Chhatra Mahal murals detail.
Bundi palace. Rajasthan. India. The 18th-19th cc.

Група воїнів, озброєних катарами і списами, на балконі.
Фрагмент настінного розпису в палаці Чхатра-Махал,
Бунді, Радзастхан, Індія. XVIII – XIX ст.
A group of warriors armed with katars and spears stand on a balcony.
Chhatra Mahal murals detail. Bundi palace. Rajasthan.
India. The 18th-19th cc.

Оригінал-макет підготовлено
у Полтавському краєзнавчому музеї імені Василя Кричевського.
Дизайн та комп'ютерна верстка **Наталії Васільєвої**
Відп. редактор **Олександр Супруненко**
Фото **Сергія Харченка, Наталії Кондратенко**
Англійський текст **Наталії Кондратенко**

Здано в набір 18.05.2026. Підписано до друку 09.11.2026.
Формат 60×84/16. Папір офсетний, крейдяний. Друк офсетний.
Ум. друк арк. 1,0. Наклад 500 прим. (1 запуск – 50 прим.).
Зам. № 05/2026.

Виготівник: ТОВ «Майдан» 61002, Харків, вул. Чернишевська, 59
Тел.: (057) 700-37-30 E-mail: maydan.stozhuk@gmail.com

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 1002 від 31.07.2002 р.

